МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ
ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
(ОЧНОГО ТА ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСИПЛІНИ

Етичні засади діяльності психолога

для підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти
за спеціальністю С4 Психологія

РОЗРОБНИК
доктор педагогічних наук, професор
_____ **Вікторія АНІЩЕНКО**

Розглянуто та затверджено на
засіданні кафедри
01 вересня 2026 року,
протокол № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми _____ **Тетяна ДАНИЛЬЧЕНКО**

Обсяг: 3 кредити ECTS

Чернігів – 2026

АНОТАЦІЯ КУРСУ

У сучасних умовах розвитку суспільства, трансформації соціальних відносин, зростання психологічних викликів та підвищення суспільного запиту на професійну психологічну допомогу особливого значення набувають питання дотримання етичних принципів і норм у професійній діяльності психолога. Складність психологічної практики, необхідність забезпечення прав і свобод людини, захисту її гідності, приватності та психологічного благополуччя зумовлюють потребу у формуванні високого рівня професійної етичної компетентності майбутніх фахівців. У зв'язку з цим важливим складником підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю С4 Психологія є опанування системи знань, умінь і навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності відповідно до етичних стандартів психологічної практики.

Професійна етика психолога як складова прикладної етики визначає систему моральних принципів, професійних цінностей, норм і правил поведінки, що регулюють взаємовідносини психолога з клієнтами, колегами, професійною спільнотою та суспільством загалом. Особливого значення етичні засади набувають у процесі надання психологічної допомоги, проведення психологічного консультування, психодіагностики, психологічних досліджень, здійснення психологічного супроводу та реалізації психокорекційних і психопрофілактичних заходів. Дотримання професійно-етичних вимог є необхідною умовою забезпечення якості психологічних послуг, формування довірливих професійних взаємовідносин, попередження можливого заподіяння шкоди клієнту та підтримання суспільної довіри до професії психолога.

Навчальна дисципліна «Етичні засади діяльності психолога» є важливою складовою професійної підготовки майбутніх психологів, оскільки забезпечує формування цілісного уявлення про сутність, зміст і значення професійної етики, морально-ціннісні основи психологічної діяльності, етичні стандарти професійної поведінки та механізми їх реалізації у практичній роботі. Її вивчення сприяє розвитку професійної відповідальності, етичної рефлексії, критичного мислення, здатності до морально обґрунтованого прийняття рішень, усвідомлення меж власної професійної компетентності та необхідності постійного професійного самовдосконалення.

Особливе місце у змісті навчальної дисципліни посідають питання становлення та розвитку професійної етики психолога, її теоретико-методологічних засад, основних етичних принципів, міжнародних і національних професійно-етичних стандартів, а також нормативно-правових основ психологічної діяльності. Значна увага приділяється вивченню принципів поваги до прав і гідності особистості, компетентності, професійної відповідальності, доброчесності, конфіденційності, добровільності та інформованої згоди. Розглядаються особливості встановлення й дотримання професійних меж у взаємовідносинах із клієнтами, запобігання конфлікту інтересів, недопущення дискримінації, маніпулятивного впливу, зловживання професійним становищем та інших порушень етичних норм.

Важливою складовою навчальної дисципліни є опрацювання етичних аспектів психологічного консультування, психодіагностики, психологічного втручання, науково-дослідної діяльності та професійної взаємодії психолога з іншими фахівцями. Особлива увага приділяється аналізу складних етичних ситуацій і професійних дилем, пов'язаних із забезпеченням конфіденційності, захистом персональних даних, отриманням інформованої згоди, визначенням меж професійної відповідальності, наданням психологічної допомоги особам, які перебувають у вразливому становищі, та необхідністю узгодження професійних обов'язків психолога з вимогами законодавства й правами людини. Окремо розглядаються етичні виклики дистанційного психологічного консультування, використання цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту в психологічній практиці.

Навчальна дисципліна «Етичні засади діяльності психолога» ознайомлює здобувачів вищої освіти з основними категоріями, принципами, нормами й стандартами професійної етики психолога, формує практичні вміння здійснювати етичний аналіз професійних ситуацій, виявляти потенційні етичні ризики, обґрунтовувати професійні рішення та визначати способи

запобігання порушенням етичних вимог. Практична спрямованість дисципліни передбачає розвиток здатності застосовувати професійно-етичні принципи в різних напрямах психологічної діяльності, забезпечувати належний рівень конфіденційності, дотримуватися професійних меж, ефективно вирішувати етичні дилеми та здійснювати професійну діяльність на засадах гуманізму, відповідальності, поваги до людської гідності й академічної та професійної доброчесності.

Навчальна дисципліна «Етичні засади діяльності психолога» є освітньою компонентою, спрямованою на формування професійно-етичної компетентності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю С4 «Психологія» та забезпечення їхньої готовності до відповідальної, правомірної й етично обґрунтованої професійної діяльності.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Етичні засади діяльності психолога» є формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань про теоретичні, морально-ціннісні, нормативно-правові та професійні основи етичної діяльності психолога, засвоєння основних принципів і стандартів професійної етики, розвиток етичної свідомості, професійної відповідальності та здатності самостійно аналізувати й вирішувати етичні проблеми, дотримуватися професійних меж, забезпечувати захист прав, гідності та законних інтересів клієнтів, а також застосовувати етичні норми й принципи в різних видах психологічної практики.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Етичні засади діяльності психолога» є засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань щодо сутності, предмета, функцій і значення професійної етики психолога; ознайомлення з історією становлення та розвитку етичних стандартів психологічної діяльності; вивчення основних принципів, норм і положень професійних етичних кодексів; формування розуміння морально-етичних і правових засад професійної відповідальності психолога; опанування вимог щодо забезпечення конфіденційності, інформованої згоди, захисту персональних даних і дотримання професійних меж; розвиток умінь аналізувати складні професійні ситуації, виявляти етичні дилеми, оцінювати можливі наслідки професійних рішень та обирати етично обґрунтовані способи дій; формування навичок запобігання конфлікту інтересів, дискримінації, порушенню прав людини та зловживанню професійним становищем; набуття практичних умінь застосовувати професійно-етичні стандарти під час психологічного консультування, психодіагностики, психологічного супроводу, науково-дослідної діяльності та міжпрофесійної взаємодії; розвиток здатності до професійної рефлексії, етичного самоконтролю, постійного підвищення професійної компетентності та відповідального здійснення психологічної діяльності.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

ФК 7. Уміння організовувати та здійснювати різні форми психологічної допомоги (індивідуальну та групову; консультаційну, психокорекційну тощо). Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
ФК 8. Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики.
ФК 9. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку на основі саморефлексії та саморегуляції.
ФК 10. Навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти сформульований у термінах ***результатів навчання***:

ПР 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
ПР 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

СТРУКТУРА (ЗМІСТ) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план навчальної дисципліни поданий у Таблицях 1 та 2, де вказано назви розділів та тем із відповідним розподілом годин для вивчення навчального матеріалу.

Таблиця 1 – Тематичний план (денна форма навчання)

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		Усього	Л	СЗ	ПЗ	СР
1	Етичні засади діяльності психолога у відповідності етичним стандартам. Професійна ідентичність та відповідальність.	**10**	2	-	-	8
2	Інклюзивність та безбар'єрність як основа нової етики професійного спілкування психолога	**12**	2	-	2	8
3	Етичний вимір коучингового підходу в побудові партнерського альянсу з клієнтом	**12**	2	-	2	8
4	Професійно-етичні засади психологічної практики в умовах індивідуальної та групової взаємодії	**12**	2	-	4	6
5	Етичні вимоги до організації та роботи з клієнтами різних категорій, в т.ч. які переживають кризу та складні життєві обставини	**12**	2	-	4	6
6	Етичні вимоги до психологічної діяльності в державних та комерційних інституціях	**10**	2	-		8
7	Професійно-етичні стандарти у сфері наукових досліджень	**12**	2	-	4	6
8	Супервізія як метод зростання етико-професійної відповідальності психолога	**10**	2	-	-	8
	Всього за навчальним планом	**90**	**16**	**-**	**16**	**58**

Таблиця 2 – Тематичний план (заочна форма навчання)

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		Усього	Л	СЗ	ПЗ	СР
1	Етичні засади діяльності психолога у відповідності етичним стандартам. Професійна ідентичність та відповідальність.	12	2	-	-	10
2	Інклюзивність та безбар'єрність як основа нової етики професійного спілкування психолога	12	-	-	2	10
3	Етичний вимір коучингового підходу в побудові партнерського альянсу з клієнтом	10	-	-	-	10
4	Професійно-етичні засади психологічної практики в умовах індивідуальної та групової взаємодії	10	-	-	-	10

5	Етичні вимоги до організації та роботи з клієнтами різних категорій, в т.ч. які переживають кризу та складні життєві обставини	12	-	-	2	10
6	Етичні вимоги до психологічної діяльності в державних та комерційних інституціях	10	-	-	-	10
7	Професійно-етичні стандарти у сфері наукових досліджень	12	-	-	-	12
8	Супервізія як метод зростання етико-професійної відповідальності психолога	12	-	-	-	12
	Всього за навчальним планом	**90**	**2**	**-**	**4**	**84**

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1.

Тема 2. Інклюзивність та безбар'єрність як основа нової етики професійного спілкування психолога

План:

1. Етичні принципи інклюзивного та безбар'єрного професійного спілкування психолога.
2. Особливості комунікації психолога з особами з інвалідністю та іншими клієнтами, які мають специфічні комунікативні потреби.
3. Запобігання дискримінації, стигматизації та порушенню особистих кордонів у психологічній практиці.
4. Використання принципів доступності, толерантності та людиноцентричного підходу під час надання психологічної допомоги.

Завдання:

1. Проаналізувати запропоновані ситуації професійного спілкування психолога з клієнтами різних категорій та визначити можливі прояви дискримінації, стигматизації й порушення етичних норм.
2. Розробити алгоритм етично коректної комунікації психолога з клієнтом, який має особливі комунікативні потреби.
3. Виконати ситуаційне завдання «Безбар'єрна психологічна консультація», визначивши необхідні умови забезпечення фізичної, інформаційної та комунікативної доступності психологічної допомоги.
4. Сформулювати практичні рекомендації щодо використання інклюзивної та недискримінаційної мови у професійній діяльності психолога.

Практичне заняття № 2

Тема 3. Етичний вимір коучингового підходу в побудові партнерського альянсу з клієнтом

План:

1. Етичні засади застосування коучингового підходу в діяльності психолога.
2. Партнерський альянс психолога і клієнта: принципи рівноправності, довіри, добровільності та відповідальності.
3. Професійні межі та етичні ризики застосування коучингових технологій у психологічній практиці.
4. Етичні особливості постановки цілей, мотивації та підтримки самостійності клієнта.

Завдання:

1. Проаналізувати професійну ситуацію, у якій психолог застосовує коучинговий підхід, та визначити етичні умови формування партнерського альянсу з клієнтом.
2. Змоделювати фрагмент первинної зустрічі психолога з клієнтом із використанням коучингових запитань, активного слухання та принципів недирективної взаємодії.
3. Розглянути ситуації порушення професійних меж, нав'язування клієнту цілей або маніпулятивного впливу та запропонувати етично обґрунтовані способи їх попередження.

4. Розробити короткий алгоритм побудови партнерського альянсу з клієнтом із визначенням взаємних очікувань, професійних меж і відповідальності сторін.

Практичне заняття № 3

Тема 4. Професійно-етичні засади психологічної практики в умовах індивідуальної та групової взаємодії

План:

1. Етичні принципи організації індивідуальної психологічної взаємодії.
2. Особливості дотримання конфіденційності та інформованої згоди під час індивідуальної і групової роботи.
3. Професійні межі та відповідальність психолога у процесі групової взаємодії.
4. Етичні дилеми психологічної практики та способи їх вирішення.

Завдання:

1. Проаналізувати ситуації порушення конфіденційності, професійних меж та інформованої згоди під час індивідуального консультування.
2. Розробити правила етичної взаємодії учасників психологічної групи з урахуванням принципів добровільності, взаємоповаги, конфіденційності та психологічної безпеки.
3. Виконати рольове завдання «Етична дилема в роботі психолога», визначивши можливі варіанти професійних рішень та їх наслідки для клієнта.
4. Скласти алгоритм дій психолога у випадку виникнення конфлікту між учасниками групової взаємодії або порушення встановлених етичних правил.

Практичне заняття № 4

Тема 5. Етичні вимоги до організації та роботи з клієнтами різних категорій, у тому числі тими, які переживають кризу та складні життєві обставини

План:

1. Етичні особливості психологічної роботи з клієнтами різних вікових, соціальних та інших категорій.
2. Етичні принципи надання психологічної допомоги особам, які переживають кризові стани та складні життєві обставини.
3. Запобігання повторній травматизації, стигматизації та порушенню особистих кордонів клієнта.
4. Професійна відповідальність психолога, межі компетентності та особливості перенаправлення клієнтів до інших фахівців.

Завдання:

1. Проаналізувати ситуації надання психологічної допомоги особам, які переживають втрату, вимушене переміщення, насильство або інші кризові обставини, та визначити основні етичні ризики.
2. Розробити алгоритм етично коректної первинної взаємодії психолога з клієнтом, який перебуває у кризовому стані, з урахуванням принципів психологічної безпеки та недопущення повторної травматизації.
3. Виконати ситуаційне завдання щодо визначення меж професійної компетентності психолога та необхідності перенаправлення клієнта до інших спеціалістів або служб.
4. Сформулювати практичні рекомендації щодо забезпечення конфіденційності, добровільності, поваги до гідності та індивідуальних потреб клієнтів, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Практичне заняття № 5

Тема 7. Професійно-етичні стандарти у сфері наукових досліджень

План:

1. Основні принципи професійної етики та академічної доброчесності у психологічних дослідженнях.
2. Інформована згода, добровільність участі та захист прав учасників психологічного дослідження.
3. Конфіденційність, анонімізація та захист персональних даних у процесі збору, оброблення й оприлюднення результатів дослідження.

4. Етичні порушення у науково-дослідній діяльності: плагіат, фабрикація, фальсифікація даних та інші прояви академічної недоброчесності.

Завдання:

1. Проаналізувати запропонований план психологічного дослідження та визначити можливі етичні ризики для його учасників.
2. Розробити зразок інформаційного повідомлення та форми інформованої згоди учасника психологічного дослідження.
3. Розглянути ситуації порушення академічної доброчесності під час підготовки наукової роботи та запропонувати способи їх запобігання.
4. Скласти алгоритм етичної перевірки психологічного дослідження перед початком збору емпіричних даних, враховуючи добровільність участі, конфіденційність, оцінювання ризиків і можливість відмови від участі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Історичні передумови становлення та розвитку професійної етики психолога.
2. Морально-ціннісні засади професійної діяльності психолога.
3. Співвідношення загальнолюдських моральних норм і професійно-етичних стандартів психологічної діяльності.
4. Етичний кодекс психолога: призначення, структура та значення для регулювання професійної поведінки.
5. Професійна ідентичність психолога та її взаємозв'язок з етичною компетентністю.
6. Професійна відповідальність психолога за результати власної діяльності та можливі наслідки психологічного впливу.
7. Етична рефлексія та саморегуляція як складові професійного становлення психолога.
8. Професійні межі, конфлікт інтересів і запобігання зловживанню професійним становищем.
9. Інклюзивність як ціннісна та етична основа сучасної психологічної практики.
10. Основні принципи безбар'єрного професійного спілкування психолога.
11. Етичні аспекти забезпечення рівного доступу до психологічної допомоги.
12. Особливості професійної комунікації психолога з особами з інвалідністю.
13. Недискримінаційна мова та її значення для формування довірливих взаємовідносин із клієнтом.
14. Етичні ризики стигматизації, стереотипізації та упередженого ставлення у психологічній діяльності.
15. Урахування індивідуальних, вікових, соціокультурних і комунікативних особливостей клієнта.
16. Забезпечення інформаційної, цифрової та комунікативної доступності психологічних послуг.
17. Основні етичні принципи застосування коучингового підходу в психологічній практиці.
18. Партнерський альянс психолога і клієнта: сутність, умови формування та етичні засади.
19. Добровільність, автономія та відповідальність клієнта у процесі коучингової взаємодії.
20. Професійні межі застосування коучингових технологій у діяльності психолога.
21. Етичні особливості постановки цілей і визначення очікуваних результатів коучингової взаємодії.
22. Запобігання маніпулятивному впливу, нав'язуванню рішень і порушенню автономії клієнта.
23. Співвідношення коучингу, психологічного консультування та психотерапії: професійно-етичні аспекти.
24. Етичні дилеми в процесі формування та підтримання партнерських взаємовідносин із клієнтом.
25. Етичні принципи організації індивідуального психологічного консультування.
26. Інформована згода як обов'язкова умова професійної психологічної взаємодії.
27. Конфіденційність психологічної інформації та правомірні межі її забезпечення.
28. Професійні межі психолога у процесі індивідуальної та групової роботи.

29. Особливості забезпечення психологічної безпеки учасників групової взаємодії.
30. Етичні аспекти управління груповою динамікою та вирішення міжособистісних конфліктів.
31. Етичні ризики подвійних відносин, емоційної залежності та зловживання професійним впливом.
32. Алгоритми прийняття етично обґрунтованих рішень у складних ситуаціях психологічної практики.
33. Особливості дотримання професійно-етичних принципів у роботі з клієнтами різних вікових і соціальних категорій.
34. Етичні засади надання психологічної допомоги особам, які перебувають у кризових станах.
35. Принципи травмаінформованого підходу та їх значення для психологічної практики.
36. Запобігання повторній психологічній травматизації під час професійної взаємодії з клієнтом.
37. Етичні особливості психологічної роботи з особами, які пережили насильство, втрату або вимушене переміщення.
38. Забезпечення конфіденційності, добровільності та інформованої згоди під час роботи з вразливими категоріями клієнтів.
39. Межі професійної компетентності психолога під час надання допомоги особам у складних життєвих обставинах.
40. Етичні аспекти міждисциплінарної взаємодії та перенаправлення клієнтів до інших фахівців і служб.
41. Особливості професійно-етичного регулювання діяльності психолога в державних установах.
42. Етичні стандарти надання психологічних послуг у приватній та комерційній практиці.
43. Професійна незалежність психолога та її забезпечення в умовах організаційного підпорядкування.
44. Конфлікт інтересів між психологом, клієнтом і замовником психологічних послуг.
45. Етичні аспекти збереження конфіденційності та передачі психологічної інформації керівництву установи.
46. Особливості професійної відповідальності психолога в освітніх, медичних, соціальних і правоохоронних установах.
47. Етичні вимоги до реклами психологічних послуг, професійної самопрезентації та інформування клієнтів.
48. Запобігання професійним зловживанням, дискримінації та порушенню прав клієнтів у діяльності психолога.
49. Морально-етичні засади організації та проведення психологічних наукових досліджень.
50. Принцип добровільності участі та процедура отримання інформованої згоди учасників дослідження.
51. Захист прав, гідності, приватності та психологічного благополуччя учасників дослідження.
52. Етичні особливості проведення психологічних досліджень за участю вразливих категорій осіб.
53. Конфіденційність, анонімізація та захист персональних даних у науково-дослідній діяльності.
54. Академічна доброчесність: запобігання плагіату, фабрикації та фальсифікації результатів дослідження.
55. Етичні вимоги до оприлюднення результатів психологічних досліджень, авторства та цитування.
56. Діяльність комісій з етики та їх значення для забезпечення належних стандартів психологічних досліджень.
57. Сутність, мета та основні функції супервізії у професійній діяльності психолога.
58. Етичні принципи організації та проведення супервізійного процесу.

59. Супервізія як засіб розвитку професійної компетентності, відповідальності та етичної рефлексії психолога.
60. Конфіденційність і захист інформації про клієнта під час супервізійного обговорення.
61. Професійні межі та розподіл відповідальності між супервізором і супервізантом.
62. Індивідуальна та групова супервізія: особливості організації й етичні ризики.
63. Значення супервізії для профілактики професійного вигорання, етичних порушень і професійної деформації психолога.
64. Супервізійний аналіз складних професійних ситуацій та етичних дилем у психологічній практиці.

Примітка: у разі онлайн навчання здобувачі користуються методичними вказівками щодо виконання індивідуального завдання та самостійної роботи.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (денна форма навчання)

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється за накопичувальною системою відповідно до визначених видів навчальної діяльності та критеріїв оцінювання.

Поточний контроль передбачає оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час лекційних і практичних занять, а також результатів виконання завдань самостійної роботи, зокрема здобутих шляхом неформальної освіти.

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	1 бал за заняття
Робота на практичному занятті	4 бали за заняття
Виконання завдань самостійної роботи, включно з результатами неформальної освіти	20 балів сумарно за всі теми навчальної дисципліни

Критерії оцінювання роботи на лекційних заняттях

1 бал нараховується за активну участь у лекційному занятті, опрацювання навчального матеріалу, участь в обговоренні проблемних питань, надання обґрунтованих відповідей на запитання викладача або виконання коротких навчальних завдань.

0 балів — за відсутність підтверджених результатів навчальної діяльності, передбаченої для оцінювання на відповідному занятті.

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях

4 бали — здобувач самостійно, правильно та в повному обсязі виконує практичні завдання, демонструє високий рівень засвоєння навчального матеріалу, здатність застосовувати професійно-етичні принципи та стандарти для аналізу й розв'язання практичних ситуацій, аргументує запропоновані рішення, виявляє етичні ризики та формулює обґрунтовані висновки.

3 бали — здобувач загалом правильно виконує практичні завдання, демонструє достатній рівень теоретичної та практичної підготовки, застосовує професійно-етичні норми для вирішення запропонованих ситуацій, проте допускає окремі неточності або недостатньо повно обґрунтовує власні рішення.

2 бали — здобувач частково виконує практичні завдання, володіє основними теоретичними положеннями, однак допускає суттєві неточності під час аналізу професійних ситуацій, має труднощі з визначенням етичних ризиків і потребує додаткових пояснень викладача.

1 бал — здобувач виконує лише окремі елементи практичного завдання, демонструє фрагментарні знання, допускає значні помилки, не може самостійно обґрунтувати професійне рішення відповідно до етичних принципів психологічної діяльності.

0 балів — здобувач не виконав практичного завдання або не продемонстрував відповідних знань і практичних умінь.

Критерії оцінювання самостійної роботи

За виконання завдань самостійної роботи здобувач вищої освіти може отримати максимально 20 балів сумарно за всі теми навчальної дисципліни.

Самостійна робота передбачає опрацювання рекомендованої навчальної та наукової літератури, професійно-етичних кодексів, нормативно-правових актів, міжнародних і національних етичних стандартів психологічної діяльності, підготовку аналітичних повідомлень, презентацій, виконання індивідуальних завдань, аналіз професійних ситуацій та етичних дилем, розроблення алгоритмів прийняття етично обґрунтованих рішень та інші види діяльності, визначені викладачем.

До результатів самостійної роботи можуть зараховуватися результати навчання, здобуті шляхом неформальної освіти, зокрема проходження тематичних онлайн-курсів, тренінгів, вебінарів та інших освітніх заходів, зміст яких відповідає тематиці навчальної дисципліни та її результатам навчання.

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до встановленого в закладі вищої освіти порядку визнання таких результатів навчання.

Загальна кількість балів за самостійну роботу, включно із зарахованими результатами неформальної освіти, не може перевищувати 20 балів.

Під час оцінювання самостійної роботи враховуються повнота та якість виконання завдань, правильність і обґрунтованість відповідей, глибина опрацювання навчального матеріалу, самостійність аналізу, логічність викладу, здатність застосовувати набуті знання для вирішення професійно-етичних ситуацій, дотримання вимог академічної доброчесності та своєчасність подання результатів.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку, за результатами якого здобувач вищої освіти може отримати максимально 40 балів.

Загальна максимальна кількість балів за навчальну дисципліну становить 100 балів.

Оцінювання здійснюється з дотриманням принципів об'єктивності, прозорості, академічної доброчесності та рівності здобувачів вищої освіти відповідно до внутрішніх нормативних документів закладу вищої освіти.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (заочна форма навчання)

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти заочної форми навчання здійснюється за накопичувальною системою та передбачає поточний і підсумковий контроль.

Максимальна кількість балів за поточний контроль становить 60 балів, із яких 1 бал передбачено за роботу на лекційному занятті, 10 балів — за роботу на практичних заняттях і 49 балів — за виконання завдань самостійної роботи, включно із зарахованими результатами неформальної освіти.

Оцінювання роботи на лекційному занятті (0–1 бал)

1 бал — здобувач вищої освіти демонструє активну участь в опрацюванні навчального матеріалу, відповідає на запитання, бере участь в обговоренні проблемних питань або виконує передбачені викладачем навчальні завдання.

0 балів — відсутні підтверджені результати навчальної діяльності, передбаченої для оцінювання на лекційному занятті.

Оцінювання роботи на практичних заняттях (0–5 балів за кожне заняття)

5 балів — здобувач самостійно, правильно та в повному обсязі виконує практичні завдання, демонструє ґрунтовні знання професійно-етичних принципів і стандартів психологічної діяльності, аргументовано аналізує професійні ситуації, визначає етичні ризики та пропонує обґрунтовані способи їх вирішення.

4 бали — здобувач правильно виконує основні практичні завдання, демонструє достатній рівень засвоєння навчального матеріалу, аргументує професійні рішення, проте допускає незначні неточності.

3 бали — здобувач виконує практичні завдання переважно правильно, володіє основними теоретичними положеннями, однак недостатньо повно аналізує етичні проблеми та обґрунтовує власні висновки.

2 бали — здобувач частково виконує практичні завдання, демонструє поверхові знання, допускає суттєві помилки під час аналізу професійних ситуацій.

1 бал — здобувач виконує лише окремі елементи практичних завдань, демонструє фрагментарні знання та не може самостійно обґрунтувати професійне рішення.

0 балів — практичне завдання не виконано або результати його виконання не відповідають мінімальним вимогам оцінювання.

Оцінювання самостійної роботи (0–49 балів сумарно за всі теми)

Самостійна робота здобувачів вищої освіти заочної форми навчання передбачає поглиблене опрацювання теоретичних питань навчальної дисципліни, аналіз професійно-етичних кодексів, нормативно-правових актів, міжнародних і національних стандартів психологічної діяльності, виконання індивідуальних навчальних завдань, підготовку аналітичних матеріалів, презентацій, розв'язання ситуаційних завдань та аналіз етичних дилем професійної діяльності психолога.

Оцінювання результатів самостійної роботи здійснюється з урахуванням повноти розкриття поставлених питань, правильності та обґрунтованості відповідей, глибини опрацювання навчального матеріалу, самостійності мислення, логічності викладу, здатності застосовувати теоретичні знання до вирішення практичних ситуацій і дотримання вимог академічної доброчесності.

До результатів самостійної роботи можуть зараховуватися результати навчання, здобуті шляхом неформальної освіти, зокрема проходження тематичних онлайн-курсів, тренінгів, вебінарів та інших освітніх заходів, зміст яких відповідає тематиці навчальної дисципліни та визначеним результатам навчання.

Визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до внутрішніх нормативних документів закладу вищої освіти.

Загальна кількість балів за самостійну роботу, включно із зарахованими результатами неформальної освіти, не може перевищувати 49 балів.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за результатами підсумкового контролю, становить 40 балів.

Загальна максимальна кількість балів за навчальну дисципліну становить 100 балів, із яких 60 балів припадає на поточний контроль і 40 балів — на підсумковий контроль.

Схема розподілу балів

Аудиторна робота, поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий контроль Залік	Підсумкова кількість балів
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	С/Р		
1 бал	5 балів	5 балів	9 балів	9 балів	1 бал	9 балів	1 бал	20 балів		
60 балів									40 балів	100 балів
Заочна форма навчання										
Т1		Т2		Т5		С/Р			Підсумковий контроль Залік	Підсумкова кількість балів
1 бал		5 балів		5 балів		49 балів				
60 балів									40 балів	100 балів

Відповідність балів та оцінок за шкалою ECTS та національною шкалою

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	

64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття, сутність і значення професійної етики в діяльності психолога.
2. Основні принципи та норми професійної етики психолога, їх характеристика.
3. Етичний кодекс психолога як основа регулювання професійної діяльності.
4. Професійна ідентичність психолога: сутність, структура та особливості формування.
5. Професійна відповідальність психолога, межі компетентності та етичні засади прийняття професійних рішень.
6. Інклюзивність і безбар'єрність як основні принципи сучасної професійної комунікації психолога.
7. Етичні засади забезпечення рівного доступу до психологічної допомоги.
8. Особливості професійного спілкування психолога з особами з інвалідністю та клієнтами з різними комунікативними потребами.
9. Принципи недискримінації, толерантності та поваги до людської гідності у психологічній практиці.
10. Етичні вимоги до використання інклюзивної та недискримінаційної мови у професійній діяльності психолога.
11. Сутність коучингового підходу та етичні засади його застосування у професійній діяльності психолога.
12. Партнерський альянс психолога і клієнта: сутність, принципи та умови формування.
13. Добровільність, автономія та відповідальність клієнта як основа етичної коучингової взаємодії.
14. Професійні межі та етичні ризики використання коучингових технологій у психологічній практиці.
15. Етичні дилеми в процесі коучингової взаємодії та способи їх вирішення.
16. Основні професійно-етичні принципи організації індивідуального психологічного консультування.
17. Інформована згода та конфіденційність як обов'язкові умови професійної психологічної взаємодії.
18. Етичні особливості організації та проведення групової психологічної роботи.
19. Професійні межі, відповідальність психолога та забезпечення психологічної безпеки в індивідуальній і груповій взаємодії.
20. Етичні дилеми психологічного консультування та групової роботи: причини виникнення й алгоритми вирішення.
21. Особливості дотримання професійно-етичних принципів у роботі з клієнтами різних категорій.
22. Етичні засади надання психологічної допомоги особам, які перебувають у кризових станах.
23. Принципи травмаінформованого підходу та запобігання повторній психологічній травматизації клієнта.
24. Етичні особливості психологічної роботи з особами, які пережили насильство, втрату, вимушене переміщення та інші складні життєві обставини.
25. Межі професійної компетентності психолога та етичні аспекти перенаправлення клієнтів до інших фахівців і служб.
26. Особливості професійно-етичного регулювання діяльності психолога в державних установах.
27. Етичні стандарти надання психологічних послуг у приватній та комерційній практиці.

28. Професійна незалежність психолога та проблема конфлікту інтересів у діяльності державних і комерційних інституцій.
29. Конфіденційність психологічної інформації та етичні вимоги до її передачі замовникам психологічних послуг.
30. Етичні аспекти професійної самопрезентації, реклами психологічних послуг і взаємодії психолога з роботодавцем.
31. Основні принципи професійної етики та академічної доброчесності у психологічних наукових дослідженнях.
32. Інформована згода, добровільність участі та захист прав учасників психологічного дослідження.
33. Конфіденційність, анонімізація та захист персональних даних у процесі проведення психологічних досліджень.
34. Етичні порушення у науково-дослідній діяльності: плагіат, фабрикація, фальсифікація даних та способи їх запобігання.
35. Етичні вимоги до оприлюднення результатів психологічних досліджень, авторства, цитування та діяльності комісій з етики.
36. Сутність, мета, завдання та основні функції супервізії у професійній діяльності психолога.
37. Етичні принципи організації та проведення супервізійного процесу.
38. Індивідуальна та групова супервізія: особливості організації, професійні межі та етичні ризики.
39. Конфіденційність і розподіл професійної відповідальності між супервізором і супервізантом.
40. Значення супервізії для розвитку професійної компетентності, етичної рефлексії та запобігання професійному вигоранню психолога.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у Законі України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року №4742IX (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text) та Кодексі академічної доброчесності Пенітенціарної академії України від 30 березня 2026 року №132/ОД (https://pau.edu.ua/higher-education-quality-assurance-sector/academic-integrity/). Списування під час підсумкового контролю, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Галян І. М. Психодіагностика. Вимоги до тестів як методів психодіагностичного дослідження та їх користувачів. URL : https://ukrtextbook.com/psixodiagnostika-galyan-i-m/psixodiagnostika-galyan-i-m-vimogi-do-testiv-yak-metodiv-psixodiagnostichnogo-doslidzhennya-ta-%D1%97x-koristuvachiv.html
2. Магдисюк Л. І. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк. 2022. 360 с.
3. Найкращі практики роботи з підлітками: метод. посіб./ І. О. Нерубаєва, А. П. Павловський, А. В. Шебардіна. Київ, 2020. 180 с.
4. Опанасенко Л. А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв : Іліон, 2019. 134 с.
5. Основні положення Концепції про Національну систему соціально-психологічної служби України. URL : https://westudents.com.ua/glavy/79113-modul-3-vidi-dyalnost-praktichnogo-psihologa.html

6. Панок В. Г. Концепція реформування психологічної служби у системі освіти України на період до 2030 року. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Вип. 5 (2). URL : https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5204
7. Панок В. Г. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування: навч. посібник / за заг. ред. В. Г. Панка, І. М. Зварича. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 384 с.
8. Перніль Гансен. Керівництво з Першої Психологічної Допомоги для Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. URL: https://pscentre.org/wp-content/uploads/2022/03/PFA_Module-1_Ukr.pdf
9. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред.д-ра юрид. наук, проф. О.А. Моргунов ; [О. І. Федоренко та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с.

Додаткова

1. Бедан В. Б. Експериментальна психологія: практикум для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА».Одеса: Фенікс, 2020. 89 с.
2. Бедан В.Б. Експериментальна психологія: курс лекцій (для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології). Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2020. 102 с. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/00fc9171-6adc-44ce-9227-8c0e3b4506bd/content
3. Важливі навички в період стресу. Ілюстроване керівництво. URL: https://iris.who.int/handle/10665/339150
4. Відеокурс «Як спілкуватися чуйно, коли ми проживаємо війну». URL: https://ukraine.unfpa.org/uk/videokurs-yak-spilkuvatysia-chuyno
5. Вправа «5-4-3-2-1»: техніка заземлення для зменшення стресу і тривоги. URL: https://www.youtube.com/watch?v=JEFNqavdkIo
6. Етика спілкування. Матеріал Всеукраїнського громадського об'єднання «Національна асамблея людей з інвалідністю України»: http://naiu.org.ua/useful/etika-spilkuvannya/)
7. Коблянська І. І. Трансформація етичних аспектів наукових досліджень в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-33
8. Ковальова І.Б., Попова Г.В. Основи психологічного консультування: методичні вказівки для студентів усіх форм навчання зі спеціальності психологія. Харків: НТУ «ХПІ», 2023.55 с.
9. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги сім'ям з дітьми, дітям, які перебувають/перебували у зоні збройного конфлікту /під заг. ред. О. Л. Іванової. URL: https://dszn-zoda.gov.ua/sites/default/files/loadfiles/ATO/methodic.pdf
10. Основи психологічного консультування: електрон. метод. рекомендації до курсу «Основи психологічного консультування» для студ.першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / уклад. М. Е. Білова. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2023. 31 с.
11. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Головна – Офіс Генерального прокурора. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-tarezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2 (дата звернення: 24.10.2026).
12. Рись Л. М. Психологічна допомога людям похилого віку. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2012. Вип. 10. С. 165-173. URL : https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream
13. Техніка для стабілізації психіки «Обійми метелика». Для подолання стресу та панічних станів. URL: https://www.youtube.com/watch?v=fx976PnjUos
14. Як надати першу психологічну допомогу людям, що переживають катастрофу. 7 головних кроків. URL: https://forbes.ua/lifestyle/yak-nadati-pershu-psikhologichnu-dopomogu-lyudyam-shcho-perezhivayut-katastrofu-7-golovnikh-krokiv-01032022-4022

15. Budroni P. About Open Science and Autonomy of Science. Data Intelligence. 2021. № 3(1). P. 52–63. DOI: https://doi.org/10.1162/dint_a_00077 .
16. Psy-practice.com - консультационная и психотерапевтическая практика. URL : https://psy-practice.com/publications/psikhicheskoe-zdorove/Ostorozhno_psevdopsiholog/
17. Stahl B. C. From PAPA to PAPAS and Beyond: Dealing with Ethics in Big Data, AI and other Emerging Technologies. *Communications of the Association for Information Systems*. 2021. № 49(1). P. 454–461. DOI: https://doi.org/10.17705/1CAIS.04920.
18. Tavares M. C., Azevedo G., Marques R. P. The Challenges and Opportunities of Era 5.0 for a More Humanistic and Sustainable Society. *A Literature Review. Societies*. 2022. 12(6). DOI: https://doi.org/10.3390/soc12060149.
19. The British Psychological Society. (2021) Code of Ethics and Conduct. URL: http://surl.li/fmlhd.
20. Young J. A., Smith T. J., Zheng S. H. Call Me BIG PAPA: An Extension of Mason's Information Ethics Framework to Big Data. Journal of the Midwest *Association for Information Systems*. 2020. № 2020(2). P. 17–42. DOI: https://doi.org/10.17705/3jmwa.000059 .

Інформаційні джерела в мережі Інтернет:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний вебпортал. URL: https://www.nbuv.gov.ua/
2. Наукова періодика України : електронний інформаційний ресурс Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: https://www.irbis-nbuv.gov.ua/
3. Наукова періодика України (УРАН) : електронна платформа наукових фахових видань. URL: https://journals.uran.ua/
4. Національний репозитарій академічних текстів : електронний ресурс наукових та освітніх матеріалів. URL: https://nrat.ukrintei.ua/
5. Google Академія (Google Scholar) : пошукова система наукових публікацій. URL: https://scholar.google.com/
6. Бібліотека Університету імені К. Д. Ушинського: офіційний сайт. URL: https://library.pdpu.edu.ua
7. Габітус. Науковий журнал з соціології та психології: офіційний сайт. URL: http://habitus.od.ua/
8. Дія. Безбарєрність. URL: https://bf.diia.gov.ua/#:~:text.
9. Довідник безбар'єрності. URL : https://bf.in.ua/ethics/iak-poiasnyty-dytyni-shcho-take-invalidnist/
10. Етичний кодекс психолога. URL: https://pdatu.edu.ua/images/vihovna-robota/perelik/vd-ekp.pdf
11. Клуб психологів України. URL : https://psy4you.org/i-oth-code.html
12. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: http://www.mon.gov.ua
13. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: http://odnb.odessa.ua/
14. Поради психолога. URL: https://react-aph.org/uk/category/resursy-uk/porady-psyhologa/page/2/?country_id=814
15. EdEra. URL : https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Inc+1/about
16. Ethical Principles of Psychologists and Code Of Conduct APA / http://www.apa.org/ethics.
17. Цифровий архів Національного університету «Острозька академія» : інституційний репозитарій наукових та навчальних матеріалів. URL: https://eprints.oa.edu.ua/
18. Directory of Open Access Journals (DOAJ) : міжнародний каталог наукових журналів відкритого доступу. URL: https://doaj.org/
19. ERIC (Education Resources Information Center) : міжнародна база наукових та освітніх публікацій. URL: https://eric.ed.gov/
20. OpenAlex : відкрита міжнародна база наукових публікацій та дослідницької інформації. URL: https://openalex.org/
21. Національна академія педагогічних наук України : офіційний вебпортал. URL: https://naps.gov.ua/